

sionen i Henhold til dens Instruktion fastsatte Arvefæsteafgifter for en samlet Ejendom ikke i Almindelighed kunde staa i noget konstant Forhold til de paagældendes Jorders boniterede Areal⁵⁰, eftersom Afgifterne bestode af de oftere nævnte 3 Bestanddele: a) den oprindelige Fæsteafgift, der svaredes af hver Td. Land geometrisk Maal, som Fæstebrevet angav, b) Tillægsafgiften af den Del af den gamle Fæstelod, som var besiddet udenfor Fæstebrevets Paalydende, og c) Afgiften af den tillagte, raa Udmarksjord. Og de Ejendomme, som havde faaet en forholdsvis betydelig Andel af de under Litr. b) og c) nævnte Jorder, maatte følgelig svare en forholdsmæssig højere Afgift end saadanne Ejendomme, som kun havde faaet mindre af den nævnte Art Jordstykker. Dette var formentlig den væsentligste Grund til den paaviste Ulighed i Afgifterne; denne Grund blev da meddelt Andragerne, og Andragendet blev afslaaet⁵⁰).

I 1867 indsendte dernæst atter Øens Rigsdagsmænd et Andragende paa Husmændenes Vegne. De fremhævede, at Fæsterne i sin Tid modtog Lodderne paa billige Overgangsvilkkaar; men nu, da Tiden var kommen til Afgifternes Erlæggelse med det fulde Beløb, viste det sig umuligt for de fleste Husmænd at udrede dette Beløb paa Grund af Opdyrknings Besværlighed. Opdyrkingen af mange Jorder krævede baade Formue og „tilgrænsende Agerbrug“, og Arvefæsterne manglede i Almindelighed begge Dele.

Med Andragendet fulgte dernæst 24 i Flæng indsamlede Skøder, af hvilke det formentlig fremgik, at der af de tillagte raa Jorder skulde svares en urimelig høj Afgift, ja en Afgift, der gennemsnitlig var omtrent 5 Gange saa høj som Afgiften af de tidligere opdyrkede Lodder⁵¹). Denne urimelige Afgift lod sig imidlertid efter Andragernes Mening meget vel forklare derved, at den var fastsat efter Arealet, pr. Td. Land, i Stedet for efter Boniteten. Fremdeles fremhævede Andragendet, at man ikke kunde lægge Vægt paa de frivillige Overenskomster, idet der henvistes til den oftere fremhævede Omstændighed, at Husmændene i Virkeligheden ikke havde haft andet Valg end at modtage Arvefæstet. Med Hensyn til de tidligere Fæsteres „Rettigheder over Fæstelodderne“ henviste Andragendet dernæst til den ovenomtalte, af vedkommende Gaardejer vundne Proces angaaende en Fæstelod af Gadegaardsudmarken; endelig ankedes der over, at Rekognitionerne vare for høje. Andragendet gik derfor ud paa, a) at Havreatgiften af de tillagte, raa Jorder maatte blive reduceret efter Hartkornet i Forhold til den Afgift, der hvilede paa de tidligere Fæstelodder, og b) at Rekognitionen ligeledes maatte blive nedsat. Dette Andragende viste sig nu straks paa flere Punkter at hvile paa en Misforstaaelse. Det var saaledes vitterligt nok, at Landinspektøren virkelig i sin Tid havde foretaget en Bonitering af de „tillagte“, raa Jorder, og at Afgiften af disse var fastsat pr. Td. Land *til Taksten 8*, altsaa ikke alene pr. Td. Land. (I tidligere Andragender var der jo ogsaa udtrykkelig klaget over *Boniteringen*). Og naar Andragendet fremhævede, at Husmændene havde manglet det væsentlige Bidrag til de raa Jorders Opdyrkning, som et tilgrænsende Agerbrug ydede, saa passede den Grund jo netop ikke paa de Husmænd, som Andragendet ifølge selve Fremstillingen nærmest angik, nemlig de tidligere Fæstere⁵²). Til Sagens Oplysning indhentede Ministeriet dog Amtmændens og Amtsforvalterens Erklæring i Sagén. Men paa Grundlag af det herigennem oplyste kom Ministeriet paa ny til det Resultat, at der ikke kunde tages Hensyn til Arvefæsternes Klager, og Ministeriet tilkendegav nu atter Andragerne sine Grunde derfor. Andragerne fik det Svar, at Ministeriet ikke kunde erkende, at Overdragelsesvilkkaarene for de tillagte raa Jorder kunde anses for ubillige, da „man ikke ensidigt kunde støtte sig paa Bedømmelsen af disse Jorder, men maatte tage i Betragtning, at Forholdets Ordning skete paa een Gang for disse Jorder og de tidligere Fæstejorder, at de første bleve tillagte for at give en „hensigtsmæssig Anordning“ og overtage frivilligt, at der burde betales mere for dem end for de under Fæste inddragne Jorder, hvorover Fæsteren havde en Ret, der havde en vis Værdi, samt at den stedfundne Ordning *kun da kunde kaldes ubillig*,

⁵⁰) J. Nr. A. D. J. 427/1860.

⁵¹) Andragendet opstillede nærmere det Regnestykke, at medens der af de ældre, opdyrkede Lodder kun skulde svares ca. 12 Rdlr. i aarlig Afgift pr. Td. Hartkorn, hvilken Afgift, multipliceret med 25, gav den, som det indrømmedes, meget moderate Afstaaelsespris af 300 Rdlr. pr. Td. Hartkorn, skulde der af de tillagte Lodder svares ca. 61 Rdlr. pr. Td. Hartkorn, altsaa omtrent 5 Gange saa meget.

⁵²) Andragendet kunde ifølge hele Fremstillingen ikke tage Sigte paa *Køberne af de ovenommeldte, isolerede Parceller*, hvilke Lodder jo ogsaa vare afhændede ved offentlig Auktion, jfr. ovenfor. Derimod kunde Andragendet i denne enkelte Henseende nok angaa de forholdsvis faa *jordløse Husmænd*, som underhaanden havde erholdt et Stykke Udmarksjord i Arvefæste.